KOSTNICKÉ JISKRY
Evangelický týdeník
22/2010

11. srpna 2010 ◆ ročník 95 ◆ cena: 13 Kč

Příští číslo vyjde 25. srpna

Z obsahu

* *Způsoby víry*
* *Výročí Mikuláše Biskupce z Pelhřimova*
* *Sedm darů milosti - 7.*

Poselství k 11. neděli po sv. Trojici

JSME SPASENI... A CO DÁL?
Efezským 2,4-10

Baví vás číst knihu nebo sledovat film, když předem znáte pointu? Ano, existují příběhy tak silné a strhující, že v podstatě na dobrém ani špatném konci tolik nesejde. Můžeme milovat příběh sám o sobě. Je možné vracet se k jednotlivým zápletkám a kochat se nuancemi duchaplných dialogů. Jak ale vnímáme vlastní životní příběh? Říká se, že Bible je jediná kniha, která nás má přečtené. Píše se tam o nás bez nás a navíc vyzrazuje náš vlastní konec: *„Probudil nás k životu!"* K tomu člověk nic nepřidá: *„Spasení není z nás, z našich skutků."* Podobně tak i herec nic nenadělá s koncem, který připravil scenárista. To nejdůležitější – dobrý konec našeho života – již známe. Předem napsané dějiny nepřepíšeme: *„…aby se nadcházejícím věkům prokázalo, jak nesmírné bohatství milosti je v jeho dobrotě k nám v Kristu Ježíši."* Není potom náš život příliš statický, neřku-li nudný, když vše je předem pevně rozhodnuto? Není a nemůže být: *„Jsme přece jeho dílo, v Kristu Ježíši stvořeni k tomu, abychom konali dobré skutky, které nám Bůh připravil."* Krásné je, že nevíme ani netušíme, jaké „předem připravené" skutky to jsou. Náš život má díky Kristovu vzkříšení jistý a uzavřený konec, a přitom silně nejistý a otevřený průběh! Připomíná přechod po laně, kde jistící lano nedovolí upadnout a zabít se, a přece zde zbývá prostor pro napětí, zápas, nejistotu i obavy.

David Kašper,
kazatel Církve bratrské
Klatovy

Kdo jsou ti spravedliví?

Na biblické hodině v 1. sboru evangelické církve v Brně se rozproudil rozhovor nad starozákonními texty, které mluví o spravedlivých lidech. Řešil otázku, zda jsou vůbec nějací spravedliví, když Písmo obžalovává všechny lidi z hříchu a nenalézá mezi nimi ani jednoho spravedlivého a svatého. Spravedlivý je jen Bůh a všichni lidé jsou hříšníci.

Jenže tento výrok platí jen za podmínky, že už všichni stojíme před Bohem, před jeho soudem. Ten však ještě nenastal. Ještě žijeme na zemi. Ti křesťané, kteří tuto skutečnost nerespektují a pohlížejí na všechny lidi z hlediska Božího soudu, propadají škarohlídství, pesimismu, který jako slon v porcelánu šlape po všech a nerozlišuje mezi nimi, že jedni jsou spolehliví, druzí nespolehliví, jedni poctiví a pracovití, druzí lenoši a zloději atd., že tedy jedni jsou dobří a druzí zlí, jedni spravedliví a druzí nespravedliví, až i pachatelé trestných činů. Bible o tomto rozdílu ví, souhlasně se státem chválí ty, kdo dobře činí, a vyzývá všechny věřící, aby činili to, "co se ve světě považuje za ctnost a sklízí pochvalu" (Fp 4,8; Ř 13,3).

Tito spravedliví jsou pro společnost důležití. Byly doby, kdy ve městě nebylo jediného spravedlivého. Několik, ba jediný z nich by město zachránil od zkázy. "Bůh neusmrtí jediného spravedlivého se svévolníkem; spravedlivý není na tom stejně jako svévolník" (Gn 18,28). Bůh rozlišuje mezi vděčnými a nevděčnými (L 17,17) a mezi více nebo méně milujícími (L 7,47). Jidášův osud a Petrovu zradu nesl s větším pochopením a s větší bolestí než zradu ostatních učedníků (L 22,34.48).

Světová literatura je z tohoto rozdílu živa. Vypravuje o spravedlivém Sokratovi a neřestném Neronovi. Se Sokratem rádi jdeme, učíme se u něho, obdivujeme jeho myšlenkovou a životní cestu a litujeme jeho násilné smrti. A když čteme detektivku, zřídkakdy nebo vůbec nefandíme zloději nebo vrahu. Od detektiva, který je vyhledává a odevzdává soudu, očekáváme férové jednání: spravedlivý proti nespravedlivým. Nejen před Bohem, i před lidmi se odehrává zápas o spravedlnost. Jest ovšem mezi nimi rozdíl, zemská spravedlnost kulhá, nedosahuje té božské, dokonce přiznává, že se může mýlit a zaměnit poctivého za zloděje a spravedlivého za vraha.

Této zemské spravedlnosti podléhají všichni lidé, pokud jsou živi, věřící i nevěřící. My, věřící, bychom byli rádi, kdybychom o sobě a svých bratřích mohli říci, že jsme všichni spravedliví a v každém případě lepší než nevěřící. No ano, jsou mezi námi někteří, kteří jsou spravedliví, poctiví (platí správně i daně), pravdomluvní, snášenliví, mírumilovní, věrní. K nim bych na první místa

Dokončení na str. 2

AKTUALITA

Slovo Synodní rady Českobratrské církve evangelické k situaci na Kubě

V úterý 13. 7. bylo propuštěno prvních 7 kubánských politických vězňů a odesláno do Španělska. Synodní rada Českobratrské církve evangelické vítá tuto skutečnost i příslib kubánské vlády, že propustí dalších 45 vězňů svědomí (dalších víc než 100 vězňů svědomí však zůstává v kubánských vězeních). Propuštění z vězení, kde panují nelidské podmínky, je vždy dobrou zprávou. K osvobození těchto vězňů velkou měrou přispělo jednání zástupců Římskokatolické církve a španělské diplomacie, ale i tlak ostatních institucí, společenství a států, které se snaží o to, aby na Kubě zavládly lidštější a svobodnější podmínky k životu. Také Česká republika i církve v ČR, včetně Českobratrské církve evangelické, se snaží pomoci Kubáncům, kteří zápasí o svobodu a snesitelný život na „ostrově svobody", a jejich rodinám.

Zdá se, že i všechny ostatní propuštěné vězně svědomí bude chtít kubánská vláda dostat ze země. Je to vždy spolehlivý způsob totalitních vlád zbavit se vlastních kritiků. Pro svobodně smýšlející občany na Kubě to bude velké oslabení.

Jsme přesvědčeni, že propuštění politických vězňů by mělo být začátkem postupných kroků k osvobození společnosti, tzn. změnu vnitřní politiky směrem ke svobodné společnosti. Jinak propuštění vězňů svědomí nebude žádnou změnou, jen cynickým aktem, který má sloužit k upevnění režimu.

V Praze dne 14. července 2010

Dan Ženatý,
1. náměstek synodního seniora
Lia Valková, synodní kurátorka
Pavel Kašpar,
2. náměstek synodního seniora
Pavel Stolař,
1. náměstek synodní kurátorky
Eva Zadražilová,
2. náměstkyně synodní kurátorky

Opravená evangelická škola v Lysé nad Labem

ZAOSTŘENO NA BLÍZKO

Škola v novém obleku

Myšlenka pustit se do generální opravy fasády bývalé evangelické školy v Lysé nad Labem se nezrodila v našich hlavách. Pravda, profilace ozdobných štukových prvků byla už leckde hodně setřena a omítka se odfukovala od zdiva. Pokud odpadla, místo jsme opravili a „jelo se dál". Prováděli jsme zrovna jednu takovou dílčí opravu, když do našeho areálu přišly dvě pracovnice Ministerstva kultury. Prohlédly si všechny budovy a zastavily se před školou. Chvíli si ji prohlížely, oťukávaly prstem omítku a pak prohodily: „Proč si nepožádáte o dotaci na kompletní opravu fasády?" Kdybych řekl, že nás to nenapadlo, nebyla by to pravda. Napadlo nás to, ale neodvažovali jsme se. Tušili jsme, že generální oprava – až k ní jednou dojde - bude velice drahá. Zkušenost z nedávné dílčí opravy kostela nás pak poučila, že štukové profily není schopna rekonstruovat každá stavební firma.

Předložená cena překonala naši nejbujnější fantazii. Rozpočet firmy Frňka, specializující se na opravy památkových objektů, činil 875 598 Kč. Když jsme ho dostali, skoro jsme to chtěli vzdát. Ale pak jsme začali jednat o snížení objemu zadaných prací s tím, že je provedeme svépomocí. Nakonec jsme se dostali na částku 427 482 Kč. Podle finální dohody firma realizovala odborné práce na fasádě s ozdobnými štukovými prvky v prvním podlaží, my opravu přízemní hladké části, zápůjčku lešení, jeho montáž, demontáž a nátěry oken. Z fondu Regenerace městských památkových zón jsme na opravu obdrželi od ministerstva kultury 100 000 Kč a od města Lysá nad Labem 86 000 Kč. Doufali jsme, že to bude více. Hodnota celkového objemu prací totiž zůstala ve výši výchozího rozpočtu. Ale jsme samozřejmě vděčni za to, co jsme dostali a bez čeho bychom se do akce nepustili.

Oprava probíhala zhruba dva měsíce. Spočívala v otlučení 90 procent omítek a zhotovení omítek nových. Na římsách a okenních šambránách je jich celkem šest vrstev. Řemeslnicky odvedli pracovníci stavební firmy práci na jedničku. A není to jen laický dojem. Při závěrečné prohlídce to potvrdila i paní památkářka. Kupodivu nic nevytkla ani naší svépomocné stavební četě. Škola se tedy opět skvěje v Areálu Evangelického sboru jako v roce 1907, kdy byla postavena. Vystupující štukové prvky jsou tmavě žluté, základní plochy jsou nově máslově žluté. Přízemní hladký sokl je světle šedý. Pod dvěma okénky se na něm objevily kované nosníky s plošinami na květiny. Kdo chce vidět školu v novém obleku na vlastní oči a potěšit se řemeslnickým umem zednických mistrů, může si ji prohlédnout každou neděli v době bohoslužeb nebo ve Dnech evropského dědictví.

Emanuel Vejnar

Hus 2010

U příležitosti státního svátku mistra Jana Husa se ve dvoraně sboru Českobratrské církve evangelické v Lysé nad Labem sešlo asi 120 lidí, aby si tuto událost připomnělo. Slavnost zahájila reprodukovaná četba části Husova odvolání ke Kristu z právě vydaného CD Husových dopisů. Není nezajímavé, že jeho vydavatelem je místní radní a člen staršovstva Petr Kopecký. Jeho vydání podpořil vedle města Husince i další člen sboru, europoslanec Hynek Fajmon.

Úvodní projev pana starosty mířil proti zbožnému pokrytectví a klerikalismu, které nezůstaly uzavřeny v 15. století. Po něm si nás jako své posluchače 1. ročníku vzal do práce prof. Filosofické fakulty University Karlovy Erazim Kohák. Soustředil se zejména na vysvětlení Husova „realismu" a v Evropě tehdy převládajícího „nominalismu". Pomocí aktuálních aplikací z doby nedávno minulé se mu to podařilo. Pro Husa to znamenalo, že pravá – tedy reálná - zbožnost není to, co všelijak poklesle prezentuje církev, ale to, co prezentuje Kristus.

Relaxační hudební část měl na starosti písničkář Jan Řepka. Po jeho recitálu se polovina účastníků vydala průvodem asi 300 metrů na Husovo náměstí, kde pan starosta a pan farář položili kytice k Husově bustě. Bylo dojemné, že u ní při jejich příchodu už jedna kytice ležela. Ačkoli je mistr Jan z povědomí veřejnosti zjevně vytěsňován – ani jeden z deníků, dokonce ani ten okresní nymburský, o konání akce neinformoval – přesto jsou lidé, jimž je Hus drahý.

Emanuel Vejnar

Kdo jsou ti spravedliví?

Dokončení ze str. 1

zařadil Sokrata, apoštola Pavla a prezidenta T. G. Masaryka a povinně a bratrsky našeho synodního seniora Joela Rumla a třináct seniorů evangelické církve včetně brněnského seniora Pavla Kašpara, když už nemáme papeže. Ti ať nám svítí. Apoštol Pavel to o sobě řekl - přečtěte si to - že je před zákonem bezúhonný, spravedlivý (Fp 3,6).

Nevěřící jsou schopni téhož, ba jsou ještě schopnější dosáhnout pozemské spravedlnosti, pro niž reformátoři objevili a dosadili zvláštní označení: iustitia civilis - občanská spravedlnost: slušně zdravit, neplivat na chodník, dostát slovu, splatit dluh, nezabíjet, nekrást nic ani manželku bližnímu.

Věřící nejsou lepší, ač by měli být lepší. Věděli, co apoštol napsal, aby svými dobrými skutky svědčili o Bohu: "Žijte vzorně mezi pohany, tak aby ti, kdo vás osočují jako zločince, prohlédli a za vaše dobré činy vzdali chválu Bohu v den navštívení" (1P 2,12), Podstatně se neliší od nevěřících tím, že by byli lepší, ale že jsou jiní, mají Pána, který je miluje, podpírá a učí je pravdě na jejich cestě životem i ve smrti a tímtéž slovem je utvrzuje v naději na vzkříšení a věčný život s Bohem.

Nakonec rozdíl mezi věřícími a nevěřícími je v tom, že víra v Ježíše Krista otevírá cestu k Božímu odpuštění a k životu, nevěra ji drží zavřenou a pak záleží i na tom, jak věřící či nevěřící žili k společnému dobru. Láska Kristova má ovšem poslední slovo. Kristus Pán miluje své přátele a odpouští jim víc, než by se to lidské spravedlnosti líbilo. A není rovnostář, víc lásky má pro ty, kdo jej víc milují, ale odpouští i těm, kdo jeho lásky nejsou vůbec hodni (L 7,47).

Ještě jsme dlužni odpovědět na velmi známý výrok církevního otce Augustina (5. stol.), že ctnosti nevěřících jsou jen přestrojené neřesti. Nemá pravdu. Augustin měl zřejmě na mysli tu situaci, kdy nevěřící vkládají do svých skutků důvěru, že jim pomohou na cestu do nebe a nebudou potřebovat Kristovu lásku, která jediná svou obětí nebe otevírá.

Josef Veselý

Tradice doby pobělohorské 6.

Pokračování z minulého čísla

c) některé významné postavy:
Matěj Štýr, Bedřich Bridel, Bohuslav Balbín, Michna z Otradovic, Karel Škréta, Václav Hollar, Jan Kupecký, Kašpar Motěšický, Tobiáš Kučera

III. etapa 1681–1711 – období „normalizace"

a) obecný přehled:
1683: obležení Vídně Turky
1699: mír s Osmanskou říší
1707: Altranstädtská smlouva zajistila ve Slezsku šest nových tzv. chrámů milosti (Lehnice – Liegnitz – Legnica, Vratislav – Breslau – Wroclaw, Jelení Hora – Hirschberg – Jelenia Góra, Břeh – Brieg – Brzeg, Olešnice – Oels – Olesznica, Těšín – Teschen – Cieszyn) k původním třem kostelům míru (Svídnice – Schweidnitz – Swidnica, Javor – Jauer – Jawor, Hlohov – Glogau – Glogów)
1708: český král se stal opět členem kolegia kurfiřtů (po třicetileté válce zůstalo českým králům volební právo, byli ale vyloučeni z porad kurfiřtského sboru)

b) některé základní mezníky a události:
1683: socha Jana Nepomuckého postavena na Karlově mostě
1684: první soustředěná textilní manufaktura v Čechách (jezuité v Soběchlebích u Teplic)
1693–1695: vzpoura Chodů, poprava Jana Sladkého – Koziny
1695: robotní vzpoura na hukvaldském panství, které náleželo olomouckému biskupství
1697: první vlnařská manufaktura (punčochárna) na klášterním panství v Oseku u Duchcova
1700: vyšla Poselkyně starých příběhů českých (Beckovským upravená a rozšířená verze Hájkovy kroniky)
1704: zahájena stavba chrámu sv. Mikuláše na Malé Straně v Praze (dokončeno 1755)
1705–1714: sochařská výzdoba Karlova mostu
1705: započata výstavba barokního komplexu v Kuksu
1710: dekrety proti cikánům

c) některé významné postavy:
Leopold I., Pavel Josef Vejvanovský, Jan František Beckovský, Carlo Lurago, Krištof Dienzenhofer, Ferdinand Maxmilián Brokoff, Matyáš Bernard Braun, František Antonín Špork, Jan Sladký – Kozina, Václav Trojan

IV. etapa 1712–1740: období spolupráce i soupeření církve a státu v úsilí o vykořenění kacířství

a) obecný přehled:
1711: po smrti Josefa I. nástup jeho bratra Karla VI., jeho volba římskoněmeckým císařem
1713–1714: poslední morová epidemie v Čechách a na Moravě
1720: schválení pragmatické sankce (zajištění nástupnictví v habsburských državách i v ženské linii) sněmy v Čechách, na Moravě i ve Slezsku
1736: sňatek Marie Terezie s Františkem Štěpánem Lotrinským, později císařem říše římské

b) některé základní mezníky a události:
(**1708:** vznik Kleychova nakladatelství v Žitavě)
(**1709:** tisková cenzura přešla od církve na stát (královský tribunál)
1712: reforma studia na pražské univerzitě (v neprospěch jezuitů)
1713: největší manufaktura na zpracování plátna s dílnami v Čechách v Rumburku a okolí
-povstání proti robotám na Kolínsku
-robotní patent pro Moravu (obdoba českého patentu z roku 1680)
1715: nejvýznamnější centralizovaná manufaktura na jemné sukno v Čechách v Horním Litvínově
-povstání proti robotám na Čáslavsku
1717: „inženýrská profesura" (základ příštího českého technického školství) zřízena v Praze
-patent proti dovozu evangelických knih a jejich vlastníkům
1719: vyšly první české noviny „Pražské poštovské noviny"
1720–1721: rozsáhlé zatýkání pro kacířství v Praze a okolí
1721: Jan Nepomucký prohlášen za blahoslaveného v Římě, veřejný výstav jeho ostatků v katedrále sv. Víta
-pronásledování „nekatolíků" bylo převedeno do rukou necírkevních orgánů
1722: založení Ochranova (Herrnhutu) hrabětem Zinzendorfem v Horní Lužici pro emigranty z českých zemí vedené Kristiánem Davidem
-státní správa převzala poštovnictví
1723: korunovace Karla VI. (a pak i jeho manželky) za českého krále Karla II.
-Puncta Bohemiae – žádost k pruskému králi o pomoc, podepsaná: „všichni údové evangelického náboženství v Čechách, na Moravě a ve Slezsku" (šlo o to, aby pruský král informoval rakouského panovníka a vyjednal s ním náboženskou svobodu)
1724: ustavení komerčního kolegia v Čechách (na pomoc politice merkantilismu)
-první stálé operní scény (svobodný zednář hrabě Špork – Praha a Kuks)
-povstání na Znojemsku – zápas o stará privilegia a svobody
-konání tzv. generálních vizitací (zátah na tuláky a žebráky) – postupně rozpracovány směrnice sledování
-patent k podpoře průmyslové výroby a obchodu v Čechách

Pokračování příště

Militantní ateista s Biblí na nočním stolku ...aneb četli jsme jinde

Kníže česko/slovenského filmového hororu, režisér Juraj Herz prožil jako kluk koncentrák. O svých zkušenostech otevřeně hovoří. Výrazně nás určitě zaujme úryvek z jeho rozhovoru.

** Je podle vás Bůh krutý, když připustil holokaust?*
Pro mě Bůh neexistuje. Já jsem hluboce věřící a militantní ateista. Zrovna zítra máme schůzku ateistů, přijíždějí z celé republiky. Ono je třeba se tomu trochu věnovat. Já myslím, že málo lidí spí s biblí u hlavy jako já. Nebo ji mají na nočním stolku, ale nečtou si v ní. Já si v ní čtu a podtrhávám. Hlavně ve Starém zákoně – to je absolutní, neskutečný horor. Ale Starý zákon křesťané převzali – i s tím mstivým, zlým Bohem. Já jsem opravdu velice rozezlen, když potkám mnicha. Zeptám se ho, v jakém je řádu. „Dominikán." No to já bych raději potkal esesáka, protože ti zavraždili míň lidí než dominikáni. Dominikáni zavedli upalování, autodafé. A dva dominikáni, nyní svatí, sepsali Kladivo na čarodějnice, podle kterého se 400 let upalovalo, kvůli moci, kvůli penězům, kvůli ovládání lidí.

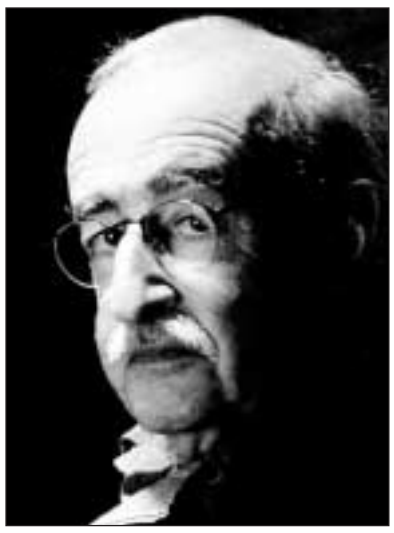

** Na podzim půjde do kin váš nový film Habermannův mlýn, odehrávající se v Sudetech za druhé světové války. Přitahovala vás ta látka kvůli osobním zkušenostem z té doby?*
Naprosto. V Kežmaroku, kde jsme žili, zatkli a zplynovali všechny čtyři mé prarodiče, tety, strýčky, sestřenice – na šedesát lidí. Otce, matku i mě nechali na pokoji – otce měli jako lékárníka velmi rádi, my byli navíc pokřtění, protože jsme si mysleli, že si tak zachráníme život. Pak jsme se schovávali v sedm kilometrů vzdálené vesnici Eisdorf. Ne slovenské, protože Slováci, to si uvědomte, to byl fašistický stát se svou Hlinkovou gardou, se svým panem prezidentem – katolickým knězem Tisem. Celý Eisdorf věděl, že jsme tam, já si hrál s dětmi na ulici. Po třech týdnech jsme dostali zprávu, že se můžeme vrátit. A když jsme se vrátili, Slováci nás udali a museli jsme do koncentráku. Rodiče byli ještě mladí, 35, 34, já měl deset. Otec řekl, že se po válce sejdeme doma – a opravdu jsme se všichni tři vrátili, i když mě osvobodili Rusové, mámu Angličani a otce Američani. Ale když chtěli jít poděkovat Němcům, kteří nás schovávali, zjistili jsme, že ta vesnice už neexistuje. Ti Němci byli odsunuti nebo zavražděni. A bývalí gardisté, kteří nás udali, seděli na národních výborech. Takže já jsem cítil jako povinnost vůči lidem, kteří nám pomohli, natočit tenhle film.

** Bojíte se stáří?*
Jak se můžu bát stáří, když mi letos bude šestasedmdesát? Už jsem za průměrem, kterého se dožívají čeští muži. Každý další rok je darovaný.

dle magazínu Pátek č. 26 LN

- kar

Jeruzalémská bible a JHVH

Koncem minulého roku 2009 byla vydána v jediném svazku česká verze tzv. Jeruzalémské bible. Původní *La Bible de Jérusalem* je překlad Bible do francouzštiny, dílo dominikánské Jeruzalémské biblické školy. Na české verzi přes dvacet let pracovali překladatelé, manželé František X. a Dagmar Halasovi, s řadou spolupracovníků, mezi nimiž zaujímá přední místo současný pražský arcibiskup Dominik Duka.

Mezi třemi překlady Bible, které se v roce 2009 objevily na knižním trhu (ještě tzv. Bible 21 a Český studijní překlad), je česká Jeruzalémská bible (dále JB) jistě největším přínosem. Text navíc obsahuje bohatý poznámkový aparát (odkazy, poznámky a vysvětlivky, i obsažné úvody k jednotlivým knihám).

Česká verze JB však obsahuje jednu skutečnost, která zároveň zařazuje tento český překlad mezi antikvované, ve smyslu nepoužitelné pro běžné používání při bohoslužbách. Jedná se o zásadní rozhodnutí překladatelů překládat tetragram JHVH, který zachycuje ve Starém zákoně "vlastní jméno" Boha Izraele, výrazem **Jahve.**

Překladatelé překládají biblická jména zásadně co nejpřesněji ke znění v původním jazyce, hebrejštině či řečtině, avšak běžně užívaná vlastní jména nechávají v tradiční podobě. Výjimku z tohoto pravidla překládat co nejpřesněji k hebrejské, případně řecké výslovnosti dělají v podstatě jedině právě u překladu tetragramu JHVH.

Tetragram tvoří čtyři souhlásky, jakože jak starozákonní forma hebrejštiny, tak současná hebrejština (ivrít) samohlásky v písemném zachycení řeči nepoužívá. Rodilý Žid je ovšem "ví" a při četbě automaticky příslušné samohlásky použije a vysloví. Jenomže úcta k Bohu se zvyšovala po celé starozákonní období, a to se týkalo i "vlastního jména", kterým starozákonní Izrael pojmenovával svého Boha. Původní výslovnost jména Boha Izraele byla postupem času zapomenuta, takže Izraelci, po návratu z babylonského zajetí už Židé, toto vlastní Boží jméno různým způsobem opisovali (Pán či Panovník, Bůh, Jméno, také Nebesa). Proto Matoušovo evangelium tolikrát použije pojmu "nebeské království" a myslí tím totéž, co u Marka popisuje pojem království Boží.

Při tzv. ustalování starozákonního textu židovští učenci výraz JHVH opunktovali, tj. opatřili znaménky pro samohlásky. Přitom jen převzali a „ustálili" tehdy již staletý úzus: Vlastní Boží jméno se nevysloví, ale samohlásky naznačují, že místo JHVH je třeba vyslovit adonaj, tedy Pán či Panovník, nebo ve dvojici adonaj JHVH že je třeba vyslovit adonaj elohím, tedy Panovník Bůh (hebrejské elohím znamená Bůh).

Odtud vyplývá jediné: Tetragram JHVH coby Jahve „nečte" (a nepoužívá) ani hebrejský masoretský text, ale ani žádný starověký překlad starozákonního textu do řečtiny, tedy ani Septuaginta. Tetragram takto nikdo nečte, nejméně sami Židé. Ostatně už Septuaginta svým Kyrios prostě jen překládá to, co později "punktátoři" v hebrejském textu vyznačili samohláskami a co Židé místo JHVH čtou dodnes: adonaj - česky Pán, řecky Kyrios.

V češtině je ale prastará, vlastně původní překladatelská tradice, která tetragram JHVH překládá jako Hospodin.V tom má totiž čeština (a některé další slovanské jazyky) jasný "náskok" proti jazykům germánským i románským, ovšem také i proti francouzštině. Čeština má tímto způsobem totiž pro tři hebrejské výrazy: adonaj, elohím a JHVH také tři odlišné české výrazy: Pán, Bůh a Hospodin. Překlad tetragramu ve tvaru Jahve užívají však některé překlady právě v těch jazycích, kterým vedle překladové možnosti pro Pán a Bůh "chybí" třetí pojem pro vlastní jméno Boha Izraele. To je vedle angličtiny a němčiny i případ francouzštiny. Tyto jazyky překládají Lord, Herr, Seigneur za adonaj, resp. God, Gott, Dieu za elohím, kdežto pro překlad výrazu JHVH si vypomáhají a tisknou LORD, HERR, resp. SEIGNEUR.

Některé studijní překlady tedy tetragram JHVH výrazem Jahve překládají. Že se tetragram vyslovoval Jahve, to je ovšem jenom odhad starozákoníků, který je brán jako sice nejvíce pravděpodobný, ale stejně tak neprokazatelný jako jiné uvažované možnosti pro výslovnost JHVH (Jaho, Jabe...). Původní francouzská verze Jeruzalémské bible akceptovala tento pravděpodobný odhad starozákoníků, nepochybně také proto, že francouzskému jazyku chybí pro překlad tetragramu onen třetí termín, vedle Dieu a Seigneur.

Není to ovšem žádný důvod k tomu, aby byl tento jen "odhadnutý" termín pro výslovnost tetragramu použit pro český překlad, když existuje tradiční český termín Hospodin, který navíc splňuje i charakteristiku "české" starobylosti obdobně jako termín JHVH pro hebrejštinu.

Zdánlivá odbočka: V české katolické překladatelské tradici se užívá české Emanuel pro hebrejské Im-mánú-él (Izajáš 7,14). Tato tradice se orientuje na novozákonním Mt 1,23, kde se cituje toto prorocké zaslíbení a kde řečtina vyslovuje Emmanuél. Přitom hebrejské Im-mánú-él znamená právě to, co Matouš upřesňuje: S-námi-Bůh. Tady (Iz 7,14) se tedy český text JB na přesném hebrejském tvaru neorientuje a svobodně použije formu Emanuel, živou v české katolické tradici. Jistě také proto, že se tím sjednocuje termín starozákonní podle novozákonního. Kromě toho je mnohokrát v Novém zákoně myšlen Hospodin tam, kde má řecký text pojem Kyrios, přinejmenším všude, kde je citován Starý zákon a citát obsahuje tetragram. Např. Lukáš 1,68 cituje Žalm 41,14: „Ať je požehnán JHVH, Bůh Izraele," tak zní obsah hebrejského textu. Pokud česká verze JB přeložila Ž 41,14: „Buď požehnán Jahve, Bůh Izraele," proč v citátu tohoto místa u Lukáše 1,68 nepřekládá stejně, totiž: „Veleben budiž Jahve, Bůh Izraele"? Tím by se sjednocoval naopak termín novozákonní podle starozákonního.

Toto nejspíš překladatelům, českým stejně jako francouzským, ani na mysl nevstoupilo; možná i proto, že se jim dost dobře pro Nový zákon nehodí Jahve jako ten, který v Kristu „navštívil a vysvobodil svůj lid" (Lukáš 1,68b). Jenomže vždyť je to stále tentýž Bůh, stejný ve Starém jako v Novém zákoně. Stejný Bůh, stejně milosrdný a dobrotivý pro svůj lid staré smlouvy jako pro svůj lid smlouvy nové.

Pro hypotetickou výslovnost tetragramu JHVH jakožto Jahve se nelze odrazit ani od výpovědi v Exodu 3,14 , kde je zdánlivě jasné a jednoduché vysvětlení, proč termín Jahve použít. Odpověď „Jsem, co jsem", i po převedení do 3.osoby singuláru, zní v hebrejštině „Jihje ‘ašer jihje", a to se rozhodně neblíží výslovnosti „jahve".

Ovšem výrok Exodus 3,14n chce opravdu být vysvětlením a jasnou charakteristikou, a to nejen „vlastního Božího jména", ale chce charakterizovat Boha Izraele jako takového. Bůh tady o sobě nepodává Mojžíšovi jen informaci o tom, že je, že existuje, jak to interpretuje text Septuaginty. Výpověď Ex 3,14n především obsahuje a zahrnuje vzájemný vztah: Jsem ten, co jsem tady s tebou, ten, jenž jsem tu ve vztahu k tobě, ten, který jsem zde pro tebe.

Je škoda, že tímto jediným netradičně zvoleným překladovým termínem je tento dobrý český překlad Bible odsouzen do role studijního odborného textu. Přitom termín Hospodin pro hebrejské JHVH je překlad vžitý mezi všemi křesťany u nás, žádná církev ho nijak nezpochybňuje, včetně církve římskokatolické. Text, kde se vyskytuje termín Jahve, je ale žel pro jiné než studijní účely dost dobře nepoužitelný.

Jaroslav Fér

O hornolužickosrbských evangelících

Podél horního toku Sprévy v SRN nacházejí se řídká venkovská hornolužickosrbská osídlení, doplňující hustá osídlení německá. Zahrnují Horní Lužici a tzv. Střední Lužici. Po pravé straně počátku toku Sprévy na jihovýchod od Budyšína žije ve vesnicích dosud největší množství evangelických Horních Lužických Srbů. Je opatřeno duchovní péčí malého počtu hornolužickosrbských duchovních a kazatelů. V Budyšíně žije většina hornolužickosrbské evangelické inteligence, též superintendent Jan Malink. Enkláva hornolužickosrbských evangelíků se nachází na západ od Budyšína. Novým pojmem je tzv. Střední Lužice, jak se dnes nazývá severní část Horní Lužice. Zahrnuje oblast wojereckou na západě a slepskou na východě, tj. bývalé typické hornolužickosrbské oblasti. Označení Střední Lužice spočívá v zeměpisném vyjádření stále nižšího, prakticky nepatrného počtu evangelických Horních Lužických Srbů. Tady existuje jen nevelký počet malých misí, kde se stále mluví hornolužickosrbsky. Tento zbytek Horních Lužických Srbů evangelické víry upevňuje modlitba, která stále dává naději. Školní program Vítej pro děti hornolužickosrbských evangelíků, který je určen jejich dalšímu trvání, má i prvky náboženské výchovy a vzdělání.

Josef Lebeda

V jezu

snad
jako utopenci
jednou
znovu se setkáme

ó Jezu

já v jezu
a ty nad jezem

ó Jezu

já živý ve tvém snu
ty mrtvý v životě
jenž
mlčí

ó Jezu

Milan Balabán
(z básnické sbírky Pravěká tanečnice)

Sedm darů milosti 6

MÁME ROZLIČNÉ DARY PODLE MILOSTI,
KTERÁ BYLA DÁNA KAŽDÉMU Z NÁS:
KDO STOJÍ V ČELE, AŤ JE HORLIVÝ.
Ř 12, 6.8c

Kdo stojí v čele … tato část věty mi byla jasná. … ať je horlivý. Tato část už mi tak jasná nepřipadla. Přemýšlel jsem a složil hlavu do dlaní. Horlit, horlit, horlit … jak se uhorlit během pár minut. Testoval jsem kolegy v práci výbušnou a překvapivou otázkou: Co je to horlit?, a odpovědí mi byl takřka ve všech případech milosrdný pohled dotázaného a pomyšlení si něco o šílenci.

Nu nic ,řekl jsem si a s detektivním zápalem vyrazil pátrat do knihovny. Byl jsem tak zaujatý svojí prací, při které jsem si zvesela a nadšeně prozpěvoval, že jsem si ani nevšiml knihovnice, která nechápala, proč si 15. ledna přitrouble a bezmyšlenkovitě notuji: Štědrý večer nastal. Jako vášnivý čtenář a milovník knih jsem pilně prostudovával knihovní fond a hledal slovník spisovné češtiny. Heuréka – měl jsem ho … horký, hornina, horlivý – jaké zklamání na mne čekalo, když jsem zjistil, že při hledání smyslu slova, jsem byl celou dobu horlivý-horlivost sama a slova, která jsem před chvílí k vám vyslovil, jsem u hesla horlivý našel - tedy: zapálený, zaujatý, nadšený, vášnivý a pilný. Kdybych všechna ta slova vzal a nacpal do plechovky nápoje, vznikl by jeden velký horlivě-energetický Red Bull – nápoj, který dává křídla. Ano, stát v čele, to chce hodně energie, dar milosti, kterou nemá každý – ne každý se dokáže skoro jako šťavnatý pomeranč ze všech sil vymačkat ve vedení druhých a pro druhé.

Víceméně z nudy jsem sáhl ještě po staročeském slovníku a hledal slovo horlivý: tam stálo horlivý = zápalný, hořlavý. Ano, v tu chvíli mi to došlo: hořet pro něco, skoro shořet jako oběť něčemu, podstata při hoření zmizí – účel se naplní. To je milost, které se nedostává každému, to je něco, co málokdo obětuje – sám sebe na oltář vedení druhých. Je to ideál, kterého dosáhnou pouze ti, které vede Duch svatý, který sám je věčným letničním ohněm našich životů, našich darů a milostí.

(A protože detektiv není nikdy s prací hotov, pohlédl jsem na překlad do Bible kralické, kde stojí ve stejném verši o stání v čele a horlivosti následující: kdož předložen jest, v pilnosti – jak říkám, práce detektiva není nikdy u konce – snad příště.)

Rostislav Toman, Starokatolická církev

Ekumenická bohoslužba v Brně, leden 2010

Pokračování příště

Za bratrem farářem Laštovkou

Krátce před dovršením 88 let svého věku zesnul v Pánu ThDr. Zbyněk Jan Laštovka, dlouholetý farář českobratrského evangelického sboru v Mariánských Lázních. Po osvobození v r. 1945 byl poslán synodní radou, aby budoval pohraniční sbor v Duchcově (ostatně se vracel tam, odkud musel po Mnichově spolu s celou rodinou odejít - takže byl vlastně svědkem dvojího vyhnání, na což poukazoval po letech při rozhovorech se sudetskými Němci). Podmínky jak zde, tak také na jeho dalším působišti v Černošíně nebyly snadné. Budovalo se pohraničí a násilně se zakládala jednotná zemědělská družstva. Orgány tehdejšího diktátorského "dělnického" režimu, hlásícího se k ateismu, vyvíjely přirozeně na duchovní osoby značný tlak. Když byl pak bratr Laštovka povolán staršovstvem v r. 1966 za faráře mariánskolázeňského sboru, nastoupil nedlouho nato režim normalizační, s nímž měli duchovní správcové sborů opět svízele jiného rázu. Obtížná byla i léta dvojího funkčního období seniorského, neboť územně rozsáhlý západočeský seniorát se potýkal s výraznou neobsazeností sborů. Nadto bylo nutno ve složitých jednáních s církevními tajemníky uhájit funkční místa stávající.

Br. farář byl dobrým kazatelem, vzdělaným v literatuře, nepostrádajícím smysl pro humor. Byl znalcem české reformace a milovníkem bratrských písní, jež dával při bohoslužbách často zpívat. Říkal o nich, že jsou vlastně sumou bratrské teologie. Zasloužil se o dobré ekumenické vztahy v Mariánských Lázních. Jakožto výborný němčinář kázal dvojjazyčně, neboť bohoslužby bývaly (a dodnes jsou) v sezóně hojně navštěvovány lázeňskými hosty z Německa. Udržoval styky s luterskými sbory v Hamburku a Tirschenreuthu. Za diplomní práci o protestantismu v západních Čechách mu byl udělen doktorát. V posledních devíti letech, již jako vdovec, žil na odpočinku v Chebu a v Plzni. Skoro do poslední chvíle vypomáhal kazatelsky na různých místech.

Mariánskolázeňský sbor spolu s kazatelskou stanicí ve Třech Sekerách a v Lázních Kynžvart bude na svého někdejšího faráře vděčně vzpomínat. Poslední rozloučení se zesnulým se konalo v chrámu Páně Korandova sboru v Plzni, a to za hojné účasti z celého seniorátu.

Jaroslav Kraus

Konference Misie v Sudetech

Pohraniční oblast České republiky, která byla až do let 1945-1946 osídlena převážně německy mluvícím obyvatelstvem, se ne zcela přesně nazývá „Sudety". Tato oblast má svá specifika jak historická, tak současná. Z historie připomeňme zejména to, že v první polovině 20. století zde ve vztazích mezi českým a německým národem došlo k řadě vzájemných zločinů a křivd. Lidský hřích tehdy závažným způsobem narušil vztahy obou národů, které zde do té doby po řadu staletí žily vedle sebe v pokojném sousedství. Je dobré vědět, že krev Ježíše Krista stačí i na tuto lidskou vinu, která byla strašná a jejíž přímí aktivní účastníci už povětšině zemřeli věkem.

V současnosti jsou tzv. Sudety specifické tím, že v této oblasti mají prakticky všechny křesťanské církve v České republice nejřidší oblast sborů a členů. Čím to je, že jsou Sudety tak ateistické? Možná to je důsledek té neradostné historie před 100 – 60 lety? Možná to je i důsledek toho, že poválečni dosídlenci do pohraničí většinou nenašli cestu do našich kostelů a modliteben? Možná to má i jiné příčiny?

Ve dnech 11. – 13. června 2010 uspořádal sbor ECM Tachov ekumenickou konferenci s názvem „Misie v Sudetech". Účastnili se jí zástupci většiny křesťanských církví v Čechách z pohraničních sborů. Tématem konference bylo: Jak oslovit evangeliem naše nevěřící okolí? Hlavním řečníkem byl br. Phil Clark z Velké Británie. Z jeho přednášek mě zaujala tato myšlenka: Čemu se podobají naše sbory? Jsme opravdu tím, čím máme být, tedy záchrannými čluny ku pomoci topícím? – Anebo jsme se poznenáhlu přeměnili v jachtové kluby, které se zaměřily především na uspokojování potřeb svých vlastních členů? - V sobotu odpoledne jsme si pak ve vzájemném sdílení povídali o tom, co se nám na poli misie v našem okolí povedlo a co nikoli. Bylo moc zajímavé slyšet, jak ten který sbor velmi různorodě naplňuje to velké Boží poslání k misii tohoto světa. Naše vděčnost patří Pánu Ježíši, že i v Sudetech má své vyslance, které si Pán Bůh používá i vzdor jejich lidské slabosti. Kéž umíme být opravdu těmi záchrannými čluny a ne jachtovými kluby!

Mikuláš Zoubek,
účastník konference a
předseda PO evangelizačního a
misijního ČCE

Toleranční hřbitůvek u Dobříče

K článku o evangelících v Chýnicích (ET-KJ č.1-2010) přišel zajímavý čtenářský ohlas, který jistě stojí za zmínění.

Pan Antonín Dyk z Prahy 6, rekreačním pobytem spjatý s mlýnem v Chýnicích, mi poslal knihu Josefa Klempery "Tachlovice". Kniha vyšla nákladem Obecního úřadu v Tachlovicích (2006) jako dar jejího autora rodné obci. Monografické zpracování dějin Tachlovic v pestré mozaice sleduje historický vývoj zdejší lokality od nejstarších dob až po současnost. Pozornost je věnována rovněž hmotným památkám a také pověstem a místním tradicím.

V kapitole "Pověsti a zkazky" (str. 278-279) nalezneme zmínku o tolerančním hřbitůvku, založeném v roce 1803. Rozkládá se mezi obcemi Tachlovice, Dobříč a Chýnice, ovšem na katastru Dobříče. Sloužil však evangelíkům nejen z těchto obcí, ale i z širšího okolí. Uvádím svědectví z Klemperovy knihy o více než skrovných pozůstatcích tzv. Beranského hřbitova, jak je toto místo nazýváno dodnes.

„Zde pochovávali evangelíky, ale mnoho let zde nebyl již nikdo pohřben. V okolním kraji byli evangelíci nechvalně nazýváni od jiných vyznavačů náboženství: berani, odtud tedy jméno hřbitůvku. Snad dostali jméno, protože byli v ohledu vyznání neústupní, jako berani. Ač v kraji jich bylo pomálu, přece zůstávali až do konce svého života věrni tomuto vyznání. Snad někdo z vás si představoval pod jménem hřbitov veliký čtverhranný prostor, ohraničený vysokou zdí, kde se uvnitř nalézají upravené hroby. Beranský hřbitov zabíral však jen malý prostor, ohraničený polorozbořenou zdí, která byla tvořena z kamenů jen na sobě postavených - tam, po pravé straně průrva mezi zdí, kde byla dříve vrátka, ze kterých však zůstaly jen zbytky polorozbořených pilířů. A při nich býval strom, snad planá višeň, snad jasan. Později byl vnitřek hřbitova již skoro plochý, jen tu a tam se ještě zdvihal stlačený tvar hrobu. Ano, hřbitůvek byl ponechán na pospas přírodě, nikdo se už o něj nestaral. A přece někdo. Mnohdy, dokavad sám nezemřel, ve volné chvíli sem přicházíval z nedalekého mlýna opravovat hroby a keři osázet pustou plochu a tak se snažil obnovovat zastaralou podobu beranského hřbitůvku mlynář Karel Kruncl."

Věnujme tedy vděčnou vzpomínku mlynáři Krunclovi a jeho neokázalou, leč záslužnou činnost považujme za podnět ke snaze o pietní úpravu a rehabilitaci prostoru památného tolerančního hřbitůvku u Dobříče, v sousedství Tachlovic a Chýnic.

Michal Flegl

Vydavatelství Petr Kopecký, Lysá nad Labem, nabízí sborům, skupinám zájemců i jednotlivcům AUDIOKNIHU

Listy M. Jana Husa

Čte Jiří Hanák

Celkem 70 Husových dopisů je rozděleno do 3. části - z Prahy, vyhnanství a Kostnice. Doplněny jsou krácenou přednáškou Josefa Pekaře O době husitské a řečí T. G. Masaryka přednesenou v Ženevě 6. července 1915. Šestihodinová nahrávka je k dispozici na CD ve formátu mp3.

NYNÍ I K POSLECHU!

Cena: 200,- Kč (při odběru od 3 ks sleva 10 %, od 5 ks sleva 15 %) + poštovné a balné 60,- Kč/zásilka.

Objednávky – tel.: 325 637 259, 608 974 985; e-mail: petrqkopecky@seznam.cz

Inzerce

Ahoj. Jsem svobodná, bezdětná, VŠ, 161 cm výška, mladšího vzhledu. Hledám touto cestou život. partnera, věřícího muže, ve věku od 43 do 53 let. Žiji v Plzni. Mé zájmy: příroda, vycházky, hudba, Bible, modlitba, turist., sport rekreační.
Telefon: 733 513792.

č. 18

Pozvánky

Evangelický sbor v Zábřehu Vás zve v neděli 5. září 2010 od 14.30 h do kazatelské stanice ve Svébohově na slavnost 150 let od postavení kaple ve Svébohově.

V malé horské dědině se od 18. století scházeli tajní čtenáři Melantrichovy Bible, kteří si časem postavili pozoruhodnou modlitebnu, první český evangelický chrám na severní Moravě.

Při slavnosti bude kázat bratr synodní senior Joel Ruml. Bude také možné prohlédnout si památnou Bibli z roku 1549.

* * *

Ekologická sekce České křesťanské akademie Vás zve na výstavu vybraných obrázků a fotografií ze soutěže pro děti a dospělé Moje tajné místo aneb krajina a setkání s Bohem, uspořádanou k letošním Dnům vděčnosti za stvoření.

Výstava je otevřena v Galerii Josefa Adamce v Praze 7, Na Špejcharu 3 (dům Obce křesťanů, 2. patro; metro A Hradčanská) každou středu od 14 do 19 hodin v období od 18. srpna do 15. září 2010.

Na závěr výstavy ve středu 15. září v 18 hodin proběhne vyhlášení cen.

(jNe)

* * *

Sbor Českobratrské církve evangelické v Pelhřimově-Strměchách připomene 590. výročí volby Mikuláše Biskupce z Pelhřimova duchovním představitelem (biskupem) táborského bratrstva v neděli 5. září 2010 ve sborovém domě v Pelhřimově, Růžová 82 v 8.45 h bohoslužbami – kázat bude farář Jan Čapek; v 10 h přednáškou far. Jana Čapka: Táborská konfese. Po přednášce bude beseda.

Všechny zve

staršovstvo sboru

Evangelický týdeník - Kostnické jiskry
Vydává Kostnická jednota
Redakce a administrace v Praze 2, Ječná 19, PSČ 120 00, tel.: 224 919 607, e-mail: ET.KJ@worldonline.cz
www.evangelickytydenik.cz
Řídí redakční rada.
Redaktor: Ladislav Mečkovský
Uveřejněné příspěvky nemusí vždy vyjadřovat stanoviska vydavatelů.
Nevyžádané materiály redakce nevrací, ani neuschovává.
Celoroční předplatné 481 Kč, jednotlivé číslo 13 Kč. Č.ú.: 228961190/0300
Tiskne Grafotechna
Distribuci provádí:
* V zastoupení vydavatele společnosti Mediaservis s.r.o., Zákaznické Centrum, Vídeňská 995/63, 639 63 Brno nebo P.O. Box 63, 639 63 Brno. Příjem objednávek: tel: 541 233 232, fax: 541 616 160, e-mail: predplatne@mediaservis.cz.
Příjem reklamací: tel: 800 800 890. Smluvní vztah mezi vydavatelem a předplatitelem se řídí Všeobecnými obchodními podmínkami pro předplatitele.
Objednávky do zahraničí zajišťuje Mediaservis s.r.o., administrace vývozu tisku, Paceřická 277/3/1, 193 00 Praha 9, tel: +420 271 199 250, fax: +420 271 199 902
*A.L.L.Production s.r.o., Poděbradská 24, 190 00 Praha 9, tel.: 234092851
Registrační číslo MK ČR: E 365
ISSN 0139-505X

Bohoslužby

Seniorát Horácký

Českobratrská církev evangelická

Daňkovice, Ne b d e 9.00 h, a c 11.00 Daňkovice č.4, 592 03 Sněžné na Moravě, a Michal Vogl

Horní Dubenky, Ne 9.00 h
Horní Dubenky č.54, f Tomáš Vítek

Horní Krupá, Ne 10.15 h
Horní Krupá č.63, 580 01 Havlíčkův Brod 1, f David Šorm

Horní Vilémovice, Ne 9.00 h
Horní Vilémovice č.31, 675 07 Čechtín, f Leonardo Teca

Humpolec, Ne 9.00 h
Husova 143, f Pavel Šindler

Jihlava, Ne 8.30 h
Vrchlického 1, f Jan Keřkovský

Moraveč, Ne 9.30 h
Moraveč č.35, 393 01 Pelhřimov, f Daniel Matějka ml.

Nové Město na Moravě, Ne 9.00 h
Křenkova 151, f Zdeněk Šorm, f Markéta Slámová, f Vojtěch Hrouda

Opatov, Ne 10.00 h
Opatov č.10, 588 05 Dušejov, a Pavel Šindler

Pelhřimov - Strměchy, Ne 8.45 h
Pelhřimov, 10.45 h Strměchy
393 01 Pelhřimov, Růžová 82, f Michael Hána

Sázava, Ne 10.00 h
Sázava č.73, 592 11 Velká Losenice, f Petr Gallus

Sněžné na Moravě, Ne 9.30 h
Sněžné č.60, f Michal Vogl

Telč, Ne 8.30 h
Nám.Zachariáše z Hradce 21/I, f Petr Melmuk

Třebíč, Ne 8.30 h
Bráfova 33/561, f Aleš Mostecký, f Daniela Zapletalová Grollová

Velká Lhota u Dačic, Ne 9.30 h
Velká Lhota u Dačic č.37, 380 01 Dačice, f Kateřina Frühbauerová

Velké Meziříčí, Ne 9.00 h
U Světlé 734/24, f.Pavel Janošík

Evangelická církev metodistická

Jihlava, Ne 8.45 h
Seifertova 13, Jan Zajíc

Seniorát Liberecký

Českobratrská církev evangelická

Česká Lípa, Ne 9.00 h
Chelčického 1012, f Marek Lukášek

Jablonec nad Nisou, Ne 9.30 h
Pod Baštou 10, f Tomáš Matějovský

Jilemnice, Ne 10.00 h
Jungmannova 268, f Martin Horák

Křížlice, Ne 8.45 h
Křížlice č.127, 514 01 Jilemnice, f Gabriela Horáková

Liberec, Ne 9.00 h
Masarykova 22, f Tabita Landová

Libštát, Ne 9.00 h
Libštát č.83, f Filip Susa

Nové Město pod Smrkem, Ne 10.00 h
Blahoslavova 325, f Adam Balcar

Rumburk, Ne 10.30 h, c 15.00 h rodiny s dětmi
Krásnolipská 540/22, f Filip Šimonovský, f Constance Šimonovská

Varnsdorf, Ne 8.45 h
Tyršova 1246/7 , f Filip Šimonovský

Evangelická církev metodistická

Jablonné v Podještědí, Ne 15.00 h
Markvartice 69, Jiří Šimek

Bratrská jednota baptistů

Jablonec nad Nisou, Ne 9.30 h
Máchova 39b, Daniel Kuc

Liberec, Ne 10.00 h
Malé nám.7, Blahoslav Fajmon